

INTERNATIONALE BESTSELLER

‘Een groots boek. Troostrijk en geschreven met een haast bovenmenselijke intelligentie.’ – *The New York Times*

OUDERDOM
EEN GIDS
VOOR
BEGINNERS

MICHAEL KINSLEY

MET EEN WOORD VOORAF
VAN MICHAEL LEWIS

Balans

Michael Kinsley (1951) is journalist. Hij is de oprichter van *Slate*, heeft een column in *Vanity Fair* en schrijft geregeld voor *The New Yorker*. Hij woont in Washington DC.

VOORWOORD

DOODGAAN ALS DE BESTE

Er zijn niet veel levende schrijvers van wie ik dolgraag zou willen lezen hoe ze denken dood te gaan. Niet dat het geen belangwekkend onderwerp is, of dat er niet heel veel grote schrijvers in leven zijn. Ik kan me alleen moeilijk voorstellen dat zelfs de beste schrijvers hun eigen neergang kunnen laten swingen op de pagina. Hoeveel valt er nog te zeggen dan? Plus, je weet bij voorbaat hoe het afloopt. Michael Kinsley vormt hierop een uitzondering. Als Kinsley over zijn afschuwelijke aftakeling en onvermijdelijke dood begint, dan zit ik op de eerste rij. En ik weet zeker dat ik dat zelfs zou doen als ik hem niet persoonlijk had gekend, of als hij mij niet min of meer op weg had geholpen in de journalistiek, of me over zijn geheim had verteld, vijftentwintig jaar geleden toen hij te horen kreeg dat hij de ziekte van Parkinson had. Laat me in de paar alinea's die ik hier tot mijn beschikking heb uitleggen waarom. Laat me uitleggen waarom, als iemand me zou zeggen: 'Mike Kinsley heeft een boek geschreven waarin hij zijn

ziekte van Parkinson gebruikt als venster op het ouder worden en doodgaan', ik in gedachten een huppelsprongetje maak en antwoord: 'Ik weet zeker dat het grappig en geweldig is, het ideale verjaardagscadeau.'

Ten eerste is Kinsley om het even op welk gebied de uitzondering. Hij heeft altijd dingen gedacht waar niemand anders op is gekomen en dingen gezien waar andere mensen overheen keken. Om een voorbeeldje te geven: hij was de eerste die het opviel dat Al Gore – een nieuwe en ogenschijnlijk dynamische achtendertigjarige Amerikaanse senator die zichzelf erg serieus nam – eruitzag 'zoals een bejaarde zich een jongere voorstelt'. Hij was de eerste die het opviel dat als politiek commentatoren zeiden dat een of andere politicus een 'blunder' had begaan, ze eigenlijk iets veel interessanter bedoelden. 'Een blunder wil zeggen dat een politicus de waarheid spreekt,' schreef hij, een zin die nu bekendstaat als de wet van Kinsley. (Margaret Thatcher citeert nota bene de wet van Kinsley in haar memoires!) Vijfentwintig jaar parkinson heeft Kinsleys allesdoordringende blik niet merkbaar verzwakt. Als hij hoort dat de miljardair Larry Ellison bijna 500 miljoen dollar heeft gespenseerd aan onderzoek om hem onsterfelijk te maken, en dan in de krant leest dat Ellison zegt: 'Ik kan helemaal niets met de dood', knikt hij

niet braaf met iedereen mee dat de miljardair iets heel belangwekkends heeft gezegd, om daarna tot de orde van de dag over te gaan. Hij kijkt door diens idiote eigendunk heen en schrijft: ‘Het is niet de vraag of Larry Ellison iets met de dood kan, maar of de dood iets met Larry Ellison kan.’

Dat is nog een reden waarom ik Kinsley liever dan wie ook zou willen lezen over zijn eigen dood: eigendunk is hem volkomen vreemd. Dat hij weet wat zijn plek in het universum is, maakt het idee dat hij er op een dag niet meer in zal passen alleen maar grappiger, althans voor de lezer. En ongelooflijk genoeg doet hij niet alsof: hij lijkt oprecht zijn werkelijke afmetingen in relatie tot de wereld om hem heen te hebben herkend en aanvaard. Tegelijk kan hij bij vlagen extreem ambitieus zijn. Dat is een wonderlijke combinatie, maar literair gesproken ongelooflijk effectief. Eigenlijk wil hij de beste zijn in doodgaan door er een beter boek over te schrijven dan wie ook, maar ondertussen slaat hij het belang van zijn eigen dood niet al te hoog aan – wat de kans dat zijn dood die van anderen overtreft natuurlijk alleen maar vergroot.

Toch is er iets wat me niet helemaal lekker zit aan dit boek. Ik las het met zoveel plezier dat het even duurde voordat ik er de vinger op kon leggen. Ten slotte besepte ik wat me dwarszat: ik kan me niet

voorstellen dat Michael Kinsley dood is. Ik kan me hem zelfs niet met de ziekte van Parkinson voorstellen, ook al weet ik daarvan sinds het begin van de eerste ambtsperiode van Bill Clinton. Hij is een en al levenslust. Een en al verwondering. Hij is een soort omgekeerde Al Gore: niet een oudere die doet of hij jong is, maar een jeugdig iemand die doet of hij oud is. Ik weet niet of Michael Kinsley niet in staat is om dood te gaan, of zelfs maar oud te worden. Maar ik begon het me wel af te vragen. Net als u wanneer u dit boek leest.

Michael Lewis

INLEIDING

Dit boek gaat niet over de ziekte van Parkinson. Het is althans niet bedoeld als boek over de ziekte van Parkinson. Het is bedoeld als een boek over de babyboomgeneratie, de mensen die geboren zijn tussen 1946 en 1964 en nu aan het laatste hoofdstuk van hun leven beginnen. Ik ben zelf een babyboomer, en ben redelijk competitief ingesteld, en ik realiseerde me dat iedere Amerikaanse schrijver en journalist van mijn generatie die te horen krijgt dat hij of zij een ernstige of terminale ziekte had zich in tweede instantie zou afvragen: is daar al een boek over? Boeken over hoe het is om oud te worden, kanker te krijgen, van je fiets te vallen. Ik realiseerde me dat er naast de tsunami van dementie die onze kant op komt ook een tsunami van boeken over gezondheidsproblemen aan zit te komen van iedere babyboomer-journalist die daarmee kampt, en dat doen ze uiteindelijk allemaal. Er staat veel over parkinson in dit boek, omdat mijn eigen oude dag er sterk door gekleurd zal worden, dus ik heb er uiteraard veel

over nagedacht sinds de ziekte bij mij in 1993 werd geconstateerd, nu drieëntwintig jaar geleden. Bovendien raad ik je aan dit boek te kopen om wat voor reden je maar wilt, dus ook de misvatting dat het helemaal over parkinson zou gaan. Het boek is bedoeld om te lachen, ook dat, over een onderwerp dat zich niet leent voor humor. Op het repertoire staan slechts een paar onversneden grappen, en die gaan heus niet allemaal over parkinson.

Voor de goede orde volgt hier de enige grap die ik over parkinson ken. Hij werd me ooit verteld door mijn vriendin Margo Howard, lang voordat ze wist dat ik de ziekte had. Goed, de oude mevrouw Goldberg en de oude meneer Murphy woonden dus allebei in hetzelfde verzorgingstehuis, en iedere avond keken ze samen tv terwijl zij zijn lid vasthield. Tot meneer Murphy op een dag zei dat hij voortaan liever met de oude mevrouw Meyer keek. Waarom? 'Ze heeft de ziekte van Parkinson.'

Als je hem niet snapt, steek je toch nog iets op over parkinson in dit boek. Parkinson hebben is net zoiets als een dagje ouder worden. De twee gaan meestal ook samen, al komt het voor dat parkinson al veel eerder toeslaat, of veel sneller gaat. Michael J. Fox was dertig toen hij hoorde dat hij parkinson had. Wat betreft die andere aandoening, een dagje ouder worden: daar hoeft je je niet voor te laten on-

derzoeken. Dat kunnen we je meteen al vertellen: je wordt ouder, het wordt alleen maar erger en is (anders dan parkinson) altijd fataal.

Dit boek gaat uit van de veronderstelling dat met het voorbijgaan van de leeftijdsklassen de babyboomers herinnerd zullen worden als buitengewoon ambitieus en competitief. Is die generalisatie terecht? Ik vrees van wel. En zelfs als het onterecht zou zijn, zitten de babyboomers nu al met die reputatie opgezadeld, net zoals de Britten uit de victoriaanse tijd opgezadeld zitten met de hunne. Waarom? Daarover bestaan verschillende theorieën, maar waarschijnlijk heeft het te maken met het feit dat de babyboomers in Amerika tot de grootste generatie ooit behoren, en ook de meest welvarende. Nu zij zich onvermijdelijk opmaken om in het leven aan het kortste eind te trekken, rijst de vraag waar ze, van alles wat ze hebben nagejaagd, met de meeste gêne op terugkijken. Dit boek kijkt naar vier mogelijke drijfveren. Welke daarvan komt nu het meest zinloos over? Zonder daar lang over na te hoeven denken zou ik zeggen: het najagen van bezit. Twee tegelwijsheden spreken hier min of meer voor zich: 'Wie bij zijn dood het meeste speelgoed heeft, die heeft gewonnen', en: 'Je kunt het toch niet meenemen.' Dat laatste is onmiskenbaar waar en reduceert de eerste uitspraak tot volslagen onzin. Je hebt niks aan

speelgoed als je dood bent. Je zou het maar al te graag inruilen voor wat meer tijd met de kleinkinderen, toch?

Dus wat je misschien eigenlijk wilt, is een lang leven. Vijf jaar extra, dat zou toch een prachtcadeau zijn, zelfs als je Masarati de hele tijd in de showroom staat te lonken. Of dat althans zou doen als je nog helder genoeg was om daarvan te kunnen dromen. Miljoenen babyboomers zien hun ouders doodgaan zoals dat momenteel gaat in Amerika en zeggen: 'Mij niet gezien. Ik ga mijn laatste jaren echt niet kwijlend doorbrengen in een of ander verzorgings-tehuis, waar ik dan mijn kleindochter aanzie voor m'n oude tante Marie, die in 1953 is overleden.' Wat telt is hoeveel jaar je nog hebt voordat je geestelijk aftakelt, niet hoeveel je er hebt zolang je nog staan kunt. Wat je eigenlijk het liefst wilt, of zou moeten willen, zijn nog vele jaren in goede gezondheid, en niet vele jaren waarin je alleen nog in- en uitademt.

Zelfs vóór je dood bent, is het een idee om je af te vragen of je dat echt wilt: een lang leven. Is dat wel zo aantrekkelijk als je alleen nog in technische zin leeft? Miljoenen babyboomers zien hun ouders langzaam uitdoven, tot ze er op een dag niet meer zijn. Als ze eenmaal de zeventig naderen, begint het ze op te vallen hoe hun eigen leeftijdgenoten collectief hun verstand verliezen, de een na de ander. En

dan komen ze tot de meest logische conclusie dat een lang leven ook niet alles is. Je geestelijke vermogens, die zijn belangrijk. Het wordt vermoedelijk een stuk minder prettig om lang te blijven leven als je een van die miljoenen babyboomers bent die aan enigerlei vorm van dementie gaan lijden. We weten domweg niet wie van ons dat zullen zijn. We weten wel dat wetenschappelijk is aangetoond dat mensen met andere neurologische aandoeningen, zoals multiple sclerose en (slik!) parkinson, een grotere kans hebben om dementie te ontwikkelen dan mensen in wat ze eufemistisch maar terecht de ‘controlegroep’ noemen. Dus waar het echt op aankomt is je geestelijke gezondheid, toch? Wie blijft het langst lucide?

Maar wacht even. Hoe goed je ook uit de strijd komt om het mooiste speelgoed, het langste leven en het gezondste verstand, uit de beste medische onderzoeken is gebleken dat je uiteindelijk toch echt doodgaat. En je blijft vele jaren langer dood dan je hebt geleefd, en het enige wat er dan van je overblijft is wat mensen zich nog van je herinneren – dat wil zeggen – je reputatie, je naam. Zou het de babyboomers dan niet in laatste instantie dáárom moeten gaan? Zijn degenen die constant hun reputatie lopen op te poetsen uiteindelijk niet het verstandigst?

Waarschijnlijk wel. Maar als je graag naam wilt maken, maak je borst dan maar nat. Slechts weinig

mensen blijven nog lang in de herinnering voortbestaan als ze eenmaal onder de grond liggen. Als je echt alleen maar een goede naam wilt en herinnerd wilt worden vanwege je vriendelijkheid, vrijgevigheid of hoogstaande principes, wordt het al wat makkelijker (tenzij je door deze uitmuntende eigenschappen verandert in een betweter).

De makkelijkste manier om met een goede naam fluitend tot voorbij de horizon te reizen is door die naam simpelweg te verdienen. Als je wilt dat men je herinnert als een goed mens, probeer dan een goed mens te zijn. Wie weet. Misschien werkt het. Maar begin wel nu, want als je een babyboomer bent, dan heb je niet veel tijd meer.

1 EEN ONTMOETING IN HET ZWEMBAD

Eerst dacht ik dat ik alleen was in het zwembad. Het was echt een prachtig, glinsterend blauw zwembad, op een onwaarschijnlijke plek in de canyon van wolkenkrabbers in het centrum van Los Angeles, alsof David Hockney op weg naar Beverly Hills de verkeerde afslag op de I-10 freeway had genomen. Dit fraaie zwembad was de troost en enige charme van het appartementencomplex in Sovjetstijl waar ik was gaan wonen om lopend naar mijn werk te kunnen bij de *Los Angeles Times*. Aan slapen doe ik niet meer – een veelgehoorde klacht van babyboomers – , dus het was nog vroeg, vóór zessen zelfs. Ik had mijn baantjes getrokken en genoot van het lege zwembad, de vage geluiden uit de stad die zich voor de dag opmaakte, en de dramatisch oprijzende kantoorflats. Zoals we op 11 september hebben ontdekt, kunnen die echt boven op je vallen. Maar dat zouden ze die dag niet doen. Ik voelde me gezond en erg tevreden met mezelf.

Op dat moment bleek wat ik had aangezien voor

een rimpeling in het water iets anders te zijn... Nee, geen haai met een gettoblaster in zijn buik waaruit muziek van John Williams denderde. Het was een piepklein oud mannetje in een piepklein zwart zwembroekje. Hij was traag, heel traag bezig aan zijn baantje door het zwembad. Toen hij eindelijk bij de kant arriveerde waar ik uitrustte en toekeek, kwam hij boven om lucht te happen. Hij zag me, begon te stralen en zei: 'Ik ben negentig.' Hij zei het duidelijk om op te scheppen, niet om te klagen, dus ik reageerde in dezelfde trant met: 'Jeetje, wat geweldig', en: 'Dat zou je ook niet zeggen', en nog zo wat in die geest. Hij keek me opnieuw stralend aan, en ik hem, en even waren we allebei gelukkig – twee bijna blote mensen die elkaar niet kenden en de eerste leugentjes en zelfverkozen illusies uitwisselden op een prachtige dag in Zuid-Californië.

Misschien getroffen – *terecht* – door de ietwat minzame toon van mijn bijval stak de man zijn borst vooruit en verklaarde: 'Ik was vroeger rechter.' Ik begon het al wat minder leuk te vinden dat deze man mijn ochtend en mijn zwembad was komen verstoren. Moest ik hem nu vertellen hoe fantastisch het was dat hij rechter was geweest? Wat was daar goddomme zo fantastisch aan? Wat wilde hij nu eigenlijk zeggen? Maar hij had de woorden amper uitgesproken of er tekende zich op zijn gezicht een

paniekerig soort besef af van hoe absurd en misplaatst zijn opmerking was geweest, en vervolgens hoe zielig het geklonken had. Toen hij nog rechter was – als dat inderdaad zo was – had hij zich nooit geroepen gevoeld om vreemden aan te klampen en ze mee te delen dat hij rechter was. En toen leek het tot hem door te dringen dat hij zijn hand had over gespeeld. Hij had deze onbekende man in het zwembad precies laten denken wat hij had willen vermijden: die oude gek heeft z'n beste tijd gehad. En uiteindelijk (meende ik, afgaand op zijn gezicht) overviel hem een mistroostig gevoel: zo'n simpel gesprekje, en hij had het verknald. Dan moest het wel kloppen: hij had inderdaad z'n beste tijd gehad.

Een paar weken nadat *The New Yorker* een kort artikel van me had publiceerd dat ik had geschreven naar aanleiding van het voorval met de oude man in het zwembad – of moet ik er gewoon voor uitkomen en zeggen: twee oude mannen in het zwembad? – drukte het tijdschrift een reactie af in de rubriek 'ingezonden brieven', die vriendelijker mensen dan ik misschien zal interesseren:

De onbekende meneer die Michael Kinsley beschreef in het begin van zijn artikel over een lang leven was mijn opa. [...] Hij zwom iedere

dag om 5.30 uur in het zwembad van het ‘apartementencomplex in Sovjetstijl’ in het centrum van Los Angeles waar Kinsley hem op een ochtend tegenkwam. Mijn opa, Richard Ibañez, was in de negentig, zoals hij Kinsley toen vertelde, en was twintig jaar rechter geweest van de arrondissementsrechtbank van Los Angeles. Als mijn opa Kinsleys artikel had gelezen, zou hij erop hebben gewezen dat levensduur niet de juiste maatstaf is om iemands leven te beoordelen. Hoelang iemand leeft is niet de ‘enige wedstrijd die ertoe doet’; het is eerder hoe iemand leeft waarop je je oordeel zou moeten baseren. Mijn opa genoot volop van iedere dag van zijn leven omdat hij van zijn medemensen hield met al hun tekortkomingen en ook om al het prachtige dat ze voortbrengen. Hij was er trots op al zo lang te leven, niet zo zeer omdat dat al zo lang was, maar omdat hij enorm van het leven zelf hield en erop gebrand was ook anderen te laten inzien hoe waardevol hun leven was. Omwille van hem ben ik blij dat Kinsley nog altijd meedoet aan de ‘wedstrijd’. Helaas doet mijn opa dat niet meer. Hij overleed afgelopen november – maar hij zwom iedere ochtend in dat zwembad tot een week voor zijn dood.

‘Pijnlijk grappig. Tussen alle boeken over ouderdom en sterven zul je er niet snel eentje vinden dat leuker is dan *Ouderdom*.’ – *The Washington Post*

‘Kinsley biedt wijsheid en elegant onderdrukte woede, goed geformuleerd proza en het venijn van iemand die tegen de waan van de dag in denkt. *Ouderdom* is een machtig klein boek over wat er gebeurt als we verder denken dan de vraag wie de race heeft gewonnen.’ – *The Wall Street Journal*

‘Als ouderdom een vijand is, ken ik niemand die beter voor de strijd is toegerust dan Michael Kinsley. Met zijn verbluffende gevoel voor humor en intelligentie komt hij direct tot de essentie – in positieve en negatieve zin – van het ouder worden. Dit boek is bij vlagen grappig en licht sardonisch, maar altijd oprecht, kortom een echte aanrader voor wie net komt kijken in de wereld van de oude dag.’ – Michael J. Fox

‘Slim, grappig en diepgravend. In zoverre een boek over ziekte en dood een feest kan zijn, is dit boek daarin geslaagd.’ – *The New York Times Book Review*

‘*Ouderdom* is oneerbiedig, wijs en bijzonder geestig. Het is Michael Kinsley gelukt het boek over het leven te schrijven waarvan je niet wist hoe hard je het nodig had.’ – Atul Gawande

Met het stijgen van de jaren steken allerlei existentiële vragen de kop op. Was dit het nou? Draaide het allemaal om bezittingen? Om het veranderen van de wereld? Wat heb ik eigenlijk bereikt en wat laat ik straks na? Toen Michael Kinsley op zijn vijftigste werd gediagnosticeerd met de ziekte van Parkinson, zag hij zich plotseling gedwongen na te denken over vragen waarmee hij liever pas dertig jaar later was geconfronteerd. Soms voelde hij zich ‘een gids die door zijn generatie vooruit is gestuurd om rond zijn vijftigste te ervaren wat anderen rond hun zestigste, zeventigste of tachtigste zullen meemaken’.

Zijn gedachten over leven, dood, dromen, ambities, slagen, falen, geld, macht en roem boekstaafde hij met een meesterlijke mengeling van tegendraadse humor en ernst in zijn verrassende *Ouderdom. Een gids voor beginners*. Want waarom zou je pas gaan nadenken over de dingen die het leven betekenis geven als je de eindstreep nadert? Opgewekt trekt Kinsley ten strijde tegen de vergankelijkheid, waarbij hij van zijn handicap zijn wapen maakt. Als je dan toch door het lot getart wordt, kun je er tenslotte maar beter iets betekenisvols mee doen.

Ouderdom is een boek dat niet alleen iedere pensioengerechtigde gelezen moet hebben. Het biedt ook jongere lezers een dosis geestkracht, troost en humor die de generaties overstijgt.

Balans

ISBN 978 94 600 3169 4

9 789460 031694 >

www.uitgeverijbalans.nl